

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงต้องเข้ารักษาความปลอดภัยและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือกระทบต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน หรือความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมจะกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเพื่อป้องกันและให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติและวางหลักเกณฑ์ให้เกิดความเรียบร้อย จึงได้ตราพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้น โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ มีดังนี้

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๖๓ ก วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๙

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ นายกรัฐมนตรี

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจนและโดยสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี ทั้งนี้ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน หรือความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ และไม่กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๕ หมวด มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓๕ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมายให้พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่การชุมนุมสาธารณะดังต่อไปนี้

๑.๑ การชุมนุมเนื่องในงานพระราชพิธีและงานรัฐพิธี

๑.๒ การชุมนุมเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมตามประเพณีหรือตามวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น

๑.๓ การชุมนุมเพื่อจัดแสดงมหรสพ กีฬา ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่น เพื่อประโยชน์ทางการค้าปกติของผู้จัดการชุมนุมนั้น

๑.๔ การชุมนุมภายในสถานศึกษา

๑.๕ การชุมนุมหรือการประชุมตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ

๑.๖ การชุมนุมสาธารณะในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และการชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (มาตรา ๓)

๒. กำหนดบทนิยามในพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

“การชุมนุมสาธารณะ” หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะ เพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่น สามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อ สาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

“ทางหลวง” หมายความว่า ทางหลวงตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

“ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้ หมายความว่ารวมถึงทางระบายน้ำที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

“ผู้จัดการชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดให้มีการชุมนุมสาธารณะ และให้หมายความว่ารวมถึง ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ซึ่งเชิญชวนหรือโน้ตให้ผู้อื่นมาร่วมการชุมนุมสาธารณะโดยแสดงออก หรือมีพฤติการณ์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุมนั้น

“ผู้ชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดการชุมนุม และผู้เข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะ ไม่ว่าจะเข้าร่วม การชุมนุมสาธารณะนั้นตามคำเชิญชวนหรือการนัดของผู้จัดการชุมนุมหรือไม่

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐบาล องค์การมหาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ผู้รับแจ้ง” หมายความว่า หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะหรือบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔)

๓. กำหนดเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้

๑) บททั่วไป (หมวด ๑)

- กำหนดให้การชุมนุมสาธารณะต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการใช้สิทธิเสรีภาพ ของผู้ชุมนุมต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (มาตรา ๖)

- กำหนดสถานที่ต้องห้ามมิให้จัดการชุมนุม (มาตรา ๗)

- กำหนดให้การชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงาน หรือ การใช้บริการสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๘)

- กำหนดให้หน่วยงานของรัฐอาจจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะก็ได้ (มาตรา ๙)

๒) การแจ้งการชุมนุมสาธารณะ (หมวด ๒)

- กำหนดให้ผู้ชุมนุมมีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ชุมนุมต่อหัวหน้าสถานีตำรวจ ผู้รับผิดชอบก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง (มาตรา ๑๐)

- กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามชุมนุม การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ (มาตรา ๑๑)
- กำหนดหลักเกณฑ์การขอผ่อนผันกรณีไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ภายในกำหนดเวลา ก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง (มาตรา ๑๒)
- กำหนดให้ผู้รับแจ้งและผู้รับคำขอผ่อนผันเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และคำสั่งของบุคคลดังกล่าวไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๑๓)
- กำหนดกรณีให้ถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๔)
- ๓) หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุม (หมวด ๓)
 - กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม (มาตรา ๑๕)
 - กำหนดหน้าที่ของผู้ชุมนุม (มาตรา ๑๖)
 - กำหนดให้ผู้ชุมนุมจะเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมได้ ต่อเมื่อได้แจ้งต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการชุมนุมสาธารณะนั้นเป็นการล่วงหน้าแล้ว (มาตรา ๑๗)
 - กำหนดให้เลิกการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้และหากประสงค์จะมีการชุมนุมต่อไปจะต้องแจ้งขอขยายระยะเวลาต่อผู้รับแจ้งภายใน ๒๔ ชั่วโมงก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้ (มาตรา ๑๘)
- ๔) การคุ้มครองความสะดวกของประชาชนและการดูแลการชุมนุมสาธารณะ (หมวด ๔)
 - กำหนดเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ และกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ (มาตรา ๑๙)
 - กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐจัดหรือประสานให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด (มาตรา ๒๐)
 - กำหนดกรณีให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะดำเนินการ หากมีการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๒๑)
 - กำหนดให้ศาลพิจารณาคำขอให้มีการสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะเป็นการด่วน และให้คำสั่งศาลถือเป็นที่สุด (มาตรา ๒๒)
 - กำหนดหลักเกณฑ์การประกาศกำหนดพื้นที่ควบคุม และกำหนดผู้รับผิดชอบควบคุมสถานการณ์ เพื่อให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล (มาตรา ๒๓)
 - กำหนดอำนาจของผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ ดำเนินการให้มีการเลิกชุมนุม หากมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ (มาตรา ๒๔)
 - กำหนดให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจสั่งให้ผู้ชุมนุมยุติการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะรุนแรงและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง (มาตรา ๒๕)
 - กำหนดให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ ผู้ควบคุมสถานการณ์ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และคำสั่งหรือการกระทำของบุคคลดังกล่าวไม่ถือเป็นคำสั่งหรือการกระทำทางปกครอง (มาตรา ๒๖)

๕) บทกำหนดโทษ (หมวด ๕)

- กำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ (มาตรา ๒๗)
- กำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ (มาตรา ๒๘)
- กำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมหรือจัดการชุมนุมระหว่างมีคำสั่งห้ามชุมนุมตามมาตรา ๑๑

(มาตรา ๒๙)

- กำหนดโทษผู้จัดการชุมนุมที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือผู้ชุมนุมที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ (๑) (๒) หรือ (๙) (มาตรา ๓๐)

- กำหนดโทษผู้จัดการชุมนุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือผู้ชุมนุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) (มาตรา ๓๑)

- กำหนดโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๑๙ (๔) หรือมาตรา ๒๓ (มาตรา ๓๒)

- กำหนดโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๕ (มาตรา ๓๓)

- กำหนดโทษผู้ซึ่งไม่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะหรือผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีที่ผู้นั้นพกพาอาวุธเข้าไปในที่ชุมนุม ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้มีอาวุธนั้นติดตัวหรือไม่ (มาตรา ๓๔)

- กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบเสียซึ่งบรรดาทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการชุมนุมสาธารณะที่ยึดได้จากการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เลิกการชุมนุมตามคำสั่งศาล (มาตรา ๓๕)

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์ / จัดทำ